

Tema 9: Čovjek stvoren od Boga kao muško i žensko

Ljudsko biće je osoba zato što je čovjek. Jednakost ljudi mora se izraziti u poštovanju svakog pojedinca i skupina.

Diskriminacija, rasizam ili ksenofobija su nepravedni.

Brak je „supružništvo”, pretpostavlja vezu

„suposjedovanja”. Crkva

zahtijeva da se osobe s homoseksualnim sklonostima primaju s poštovanjem, suosjećanjem i osjetljivošću.

9.12.2023.

Članak poslušajte [ovdje](#).

Samo je Bog punina; samo je On sam po sebi. Sva stvorenja svojim postojanjem daju slavu Bogu i odražavaju je u skladu i ljepoti svoje cjeline. Slava Bogu daju planina Kilimandžaro i stepe Sibira, rijeka Amazona i Indijski ocean, koraljni grebeni Australije i prostranstvo svemira. Živa bića odaju slavu Bogu, štoviše, samim svojim životom: svojim kretanjem, svojim razvojem, svojom nužnom sklonošću prema savršenstvu koje im odgovara: od najjednostavnijih oblika života do najsloženijih.

Čovjek, međutim, nije jedno od stvorenja na ljestvici stvaranja: »Od svih vidljivih stvorova samo je čovjek „sposoban upoznati i ljubiti svoga

Stvoritelja” (Gaudium et spes, 12,3); to je „jedino stvorenje što ga je radi njega samoga Bog htio” (Gaudium et spes, 24,3)» (Katekizam, 356).

Razlika koju označava snagu koja je pokretač naših djela je radikalna: po svojoj suštini, a ne samo u stupnju.

Struktura ljudskog bića pretpostavlja sastav materije i duha koji čine isti i jedinstveni subjekt. Na taj način, ljudsko biće nije »juktapozicija dvaju suprotstavljenih elemenata« , nego sjedinjenje dvaju su-načela u jednoj supstanciji, tako da »ljudsko tijelo ima udjela u dostojanstvu „slike Božje”: ono je ljudsko upravo zato što je oživljeno duhovnom dušom, i sva ljudska osoba određena je da postane, u Tijelu Kristovu, Hramom Duha (usp. 1 Kor 6,1). 9-20; 15,44-45)» (Katekizam, 364).

Ova ontološka stvarnost — naše prirode — omogućuje sposobnost ljudskog bića da spoznaje i voli: zato

možemo dominirati kozmosom, biti svjesni sebe, uočiti da su drugi također jedinstveno „ja“, otkrivati i odnositi se prema Bogu i ljubiti Ga birajući Ga kao svoj cilj i usmjeravajući svoje živote da Mu damo slavu ispunjavajući Njegovu Volju.

Dakle, »Bog je sve stvorio za čovjeka (usp. *Gaudium et spes*, 12,1; 24,3; 39,1), a čovjek je stvoren da služi Bogu, da ga ljubi i da sve stvorenje prikazuje«^[1] (*Katekizam*, 358).

Ukratko, čovjeka je Bog stvorio kao tijelo i duh tako da mu s ljubavlju daje slavu usmjeravajući prema njemu sve materijalno i duhovno.

Ljudsko dostojanstvo, rasizam, ksenofobija i diskriminacija

»Budući da je na sliku Božju, čovjek kao pojedinac ima dostojanstvo osobe: on nije tek nešto, nego netko« (*Katekizam*, 357). Zato je odnos čovjeka s kozmosom, s drugim

ljudima i s Bogom posve poseban, različit od svih drugih vidljivih stvorenja: s jedinstvenošću subjekta koji je poseban i sposoban slobodno ljubiti. Na taj se način razumije da samo cilj za koji je stvoren - ljubav prema Bogu i drugima - daje razlog veličini njegova bića i čini »temeljni razlog njegova dostojanstva« (*Katekizam*, 356).

S druge strane, ovo intrinzično dostojanstvo ljudske osobe je temelj na kojem počiva radikalna jednakost svih: u njihovom biću i u njihovoj slobodi djelovanja. »Poštivanje ljudske osobe uključuje poštivanje prava što proistječu iz njezina dostojanstva po stvorenju« (*Katekizam*, 1930)^[2].

Doista: svojstvo osobe, biti *netko*, zajednička je svakom ljudskom biću. Također su zajednički njegovo podrijetlo, cilj i raspoloživa sredstva da ga postigne. S druge strane,

njegove individualne ili društvene kvalitete, njegova kultura, dob, zdravlje, itd., ne mogu promijeniti kvalitetu ljudskog bića kao osobe ili dostojanstvo koje ona podrazumijeva: biti ljudski embrij, dijete, mlad ili star; više ili manje obrazovan ili bogat, imati određeni društveni *status*; uživati u zdravlju ili biti bolestan; živjeti na jednom ili drugom mjestu ili u ovom ili onom povijesnom razdoblju... bilo koja od ovih okolnosti se tiče subjekta, ali ne mijenja njegovo svojstvo osobe^[3].
Ljudsko biće je osoba zato što je čovjek.

Osim toga, čovjek je bitno društveno biće, jer je cijela struktura njegova bića „projektirana“ za ljubav, a ljubav pretpostavlja sklonost ka obvezujućem i pozitivnom odnosu s Bogom i s drugim ljudima. Ova stvarnost čini još jedan temelj jednakosti osoba, koja se mora

izraziti u poštivanju svakoga i u poštivanju skupina.

Diskriminacija se, s druge strane, definira kao „odabir isključivanja“, ili također kao nejednako tretiranje osoba ili zajednica zbog rase, vjere, politike, spola, dobi, fizičkog ili mentalnog stanja itd. Odnosno, radi se o nejednakom, nepravednom postupanju, a ne samo o nečem „različitom“^[4]. Različito tretirati ono što je samo po sebi isto jednako je nepravedno kao i tretirati različite stvarnosti na isti način.

Diskriminacija, u svom općem negativnom smislu, nikada nije opravdana.

Rasizam je oblik veličanja određene etničke skupine (idolopoklonstvo^[5]) koji određenoj rasi pripisuje superiorne kvalitete i ekskluzivna prava, a druge rase smatra suštinski inferiornima, manje vrijednima i isključenima iz određenih prava.

Također može predstavljati samo negativan oblik: to jest, isključivanje poštovanja i prava koje pripada svakoj osobi i cijeloj skupini ljudi (na primjer, antisemitizam, prezir prema Romima...; ukratko, smatranje bilo koje rase inferiornom).

Ksenofobija se sastoji od »mržnje, gađenja ili neprijateljstva prema strancima«. To je također negativan i isključujući odabir (vrjednovanja dostojanstva i, gdje je to prikladno, priznavanja temeljnih prava). Posebno je ozbiljno kada cilja na najslabije, poput imigranata ili izbjeglica.

Nepravedna diskriminacija je i sve ono što dokida ili ograničava poštivanje života: na primjer, pripisivanje prava odlučivanja koji je život vrijedan življenja, a koji nije ili postavljanje osobi bilo kakvih zahtjeva, uz samu činjenicu da je osoba (u pogledu tjelesne ili

mentalne invalidnosti, starosti ili zdravlja itd.). A jednako su nepravedne diskriminacije koje nameću dužnosti ili umanjuju prava zbog svake slučajne razlike: »Svi oblici diskriminacije u temeljnim pravima osobe, bilo društvene ili kulturne, zbog spola, rase, boje kože, društvenog statusa, jezika ili vjere, moraju biti pobijeđeni i eliminirani jer su protivni božanskom planu (*Gaudium et spes*, 29,2)«^[6] .

Antropološka dimenzija seksualnosti

»Muško i žensko *stvoreni* su, to jest Bog ih je tako htio: s jedne strane, u savršenoj jednakosti, ukoliko su ljudske osobe, a s druge strane svatko u svom bitku kao muško i žensko.

»Biti muško« i »biti žensko« jest nešto dobro što Bog hoće: muškarac i žena imaju neuništivo dostojanstvo koje im dolazi neposredno od Boga njihova Stvoritelja. Muškarac i žena s

istovjetnim su dostojanstvom »na sliku Božju«. Svojim »biti muško« i »biti žensko« odražavaju Stvoriteljevu mudrost i dobrotu.« (*Katekizam*, 369)^[7].

Osoba ima „spolnu dimenziju“ koja je u cijelosti obuhvaća i oblikuje: osoba „je“ žena ili „je“ muškarac u svim aspektima svog života: biološkom, psihičkom i duhovnom^[8]. Radikalna jednakost leži upravo u činjenici da je pojedinac ljudska osoba: razlika se očituje u „načinu“ postojanja ljudske osobe. Žena i muškarac su „aspekti“ iste i jedinstvene osobne stvarnosti, usmjereni na osebujno zajedništvo^[9]. Afirmacija heteroseksualnosti temelji se na prihvaćanju prirodne razlike između ženske i muške osobe: proklamira jednakost kao osobe i istovremeno priznaje različitost u načinu postojanja svake osobe. I, nadalje, tvrdi da ta baza jednakosti i različitosti omogućuje osebujan intersubjektivni odnos, u kojem

svatko pridonosi i prima: odatle proizlazi komplementarno obogaćivanje i mogućnost da postane zajedničko načelo stvaranja. Prirodna sklonost između muškarca i žene, u slučaju ljudskih osoba, dovodi do posebne vrste ljubavi, bračne ljubavi, koja pretpostavlja darivanje i prihvaćanje svakoga upravo u različitosti. Brak nije oblik legitimiranog spolnog suživota, već „supružništvo“^[10], to jest veza „suposjedovanja“ jednog nad drugim u onome što jesu kao muškarac i žena, kao muž i žena, kao potencijalna majka i otac^[11]. Ova isključiva i trajna zajednica je pak potrebna za dostojanstvo djece koja bi mogla doći i za njihovu skrb i obrazovanje.

Očito je da nejednako postupanje prema ženama ili muškarcima, ovisno o njihovom statusu kao takvom, ugrožava dostojanstvo osobe. Pozitivna diferencijacija žena

(ili, ovisno o slučaju, muškaraca) zakonita je i legitimna kada je u pitanju rješavanje specifične situacije ili kada se namjerava popraviti stanje ili nepravedna neravnoteža u danim društvenim okolnostima. A zakonita je jer upravo pokušava izbalansirati prethodnu neravnotežu koja je bila nepravedna.

Studije o rodnim razlikama i njihovom tretmanu napredovale su u kvantiteti i kvaliteti i pružile su zanimljiva razmatranja. Određene derivacije rodne teorije ukazuju na radikalni prekid između stvarnosti prirode i ponašanja, s obzirom na spolnu diferencijaciju. Tvrde da spol, kao takav, ne postoji, već je kulturna tvorevina. Naravno, iz ove perspektive nije potrebno razmatrati jednakost između žena i muškaraca, jer razlika [spol] ne postoji kao takva: postoje jednostavno biološke osobine, ali one su dio *prirodne neutralnosti ljudskog tijela* i moraju

biti u službi slobode svakoga: ostalo bi bila diskriminacija i izmišljotina. Stoga je prvi poremećaj na osobnoj razini, tvrde oni, prihvaćanje „stvarne razlike“ žena i muškaraca, iz koje proizlazi nametanje heteroseksualnog braka i monogamne obitelji, kao nužnih posljedica. Eliminiranje ovog poremećaja trebalo bi eliminirati vezu između muško-ženske zajednice i rađanja, samog majčinstva (koje ponižava žene) i odnosa koji proizlaze iz rodbinskih veza.

U skladu s ovim mišljenjem, karakteristike tijela su na slobodnom raspolaganju onome što svatko želi, te se stoga mogu mijenjati u svakom trenutku. Ja sam ono što odlučim biti na temelju svoje želje: nema više varijabli. Mogu imati tijelo s muškim karakteristikama i osjećati se kao žena, ili homoseksualac, ili biseksualac; Mogu željeti biti transseksualac itd. Sve su

mogućnosti vlastite volje otvorene i jednako legitimne jer ne postoji objektivna stvarnost koja ih ograničava. Karakteristike tijela stoje svakome na slobodnom raspolaganju što god poželi, te se stoga mogu mijenjati u svakom trenutku. Sve su mogućnosti vlastite volje otvorene i jednako legitimne: jer ne postoji objektivna stvarnost koja ih ograničava. Sve navedeno u suprotnosti je s naukom Crkve o samoj strukturi ljudskog bića: jedinstvu materije i duha, osjećaju spolne tjelesnosti, komplementarnosti žene i muškarca, slobodi, obvezi, ljubavnom braku, stvarnosti po pitanju bračne zajednice i obitelji, itd.

Što se tiče homoseksualnosti (muške ili ženske), to je privlačnost, isključiva ili dominantna, prema osobama istog spola. Može biti rezultat mnogih varijabli, uključujući psihološke karakteristike osobe i

njenu biografiju^[12]. »Tradicija (Crkve) je uvijek izjavljivala da su „homoseksualni činovi intrinzično neuredni“ (CDF, *Persona humana*, 8). Oni zatvaraju spolni čin daru života«.

»Nemali broj muškaraca i žena pokazuju duboko ukorijenjene homoseksualne težnje. Ta objektivno neuredna sklonost za većinu njih predstavlja kušnju. Zato ih treba prihvaćati s poštivanjem, suosjećanjem i obazrivošću.

Izbjegavat će se prema njima svaki znak nepravedne diskriminacije. Te su osobe pozvane da u svom životu ostvare Božju volju, i ako su kršćani, da sa žrtvom Gospodinova križa sjedine poteškoće koje mogu susresti uslijed svojega stanja« (*Katekizam*, 2358)

Apostolska pobudnica *Amoris laetitia* ističe bezuvjetnu Kristovu ljubav prema svim ljudima bez iznimke, te ponavlja da »svakoga, bez obzira na

njegovu spolnu orijentaciju, treba poštovati u njegovu dostojanstvu i s poštovanjem dočekati, nastojeći izbjeći „sve znakove nepravedne diskriminacije“. (*Katekizam*, 2358; usp. *Relación final*, 2015, 76), a osobito svaki oblik agresije i nasilja« (*Amoris Laetitia*, 250). Uostalom, od obitelji se također traži da nastoje »pružiti pratnju punu poštovanja, tako da oni koji pokazuju homoseksualnu sklonost mogu računati na potrebnu pomoć kako bi u potpunosti razumjeli i izvršili Božju volju« (usp. *Katekizam*, 277).

Nadalje, Crkva podsjeća da su »homoseksualne osobe pozvane su na čistoću. Krepostima ovladavanja sobom, odgojiteljicama nutarnje slobode, kadšto uz potporu nesebična prijateljstva, molitvom i sakramentalnom milošću, one se mogu i moraju, postupno i odlučno, približiti kršćanskom savršenstvu« (*Katekizam*, 2359).

Drugim riječima, dopire i do njih poziv na čistoću na koju su pozvani svi kršćani.

Što se tiče navodnog izjednačavanja tih zajednica s brakom, crkveni nauk podsjeća da »nema nikakve osnove za asimilaciju ili uspostavu analogija, čak ni izbliza, između homoseksualnih zajednica i Božjeg plana za brak i obitelj« (Amoris laetitia, 251). Nije riječ o zabrani Crkve ili izricanju kaznene mjere. Radi se o tome da se te zajednice ne mogu izjednačiti sa zajednicom supružnika niti im je pošteno pripisivati iste učinke: jer u ovom slučaju supružništvo ne postoji (što pretpostavlja različiti odnos spolova) niti oni koji žive zajedno mogu postati zajednički princip generacije.

Juan Ignacio Bañares

Bibliografija

—*Katekizam Katoličke Crkve*, br. 356-373; 1930; 2113; 2357-2359.

[1] Tekst ove točke Katekizma nastavlja se ovim izražajnim citatom svetog Ivana Zlatoustog: »Koje je onda biće koje će nastati okruženo takvim razmatranjem? To je čovjek, veliki i divljenja vrijedan živi lik, dragocjeniji u Božjim očima od svega stvorenoga; On je čovjek, za njega postoje i nebo i zemlja i more i sveukupno stvorenje, a Bog je njegovu spasenju dao toliku važnost da za njega nije oprostio svom jedinom Sinu.« (Sveti Ivan Zlatousti, Propovijedi u Genesimu, 2,1: PG 54, 587D - 588^a).

[2] »Ta su prava starija od društva i društvu se nameću. Ona su temelj moralne zakonitosti svake vlasti:

društvo koje izigrava ili odbija da ih u svom pozitivnom zakonodavstvu prizna potkapa vlastitu moralnu zakonitost (usp. Pacem in Terris, 65)« (Katekizam, 1930).

[3] »Čudesan nas pogled uma potiče da razmatramo ljudski rod u jedinstvu njegova podrijetla u Bogu [...]; u jedinstvu njegove naravi koja je u svih jednako sastavljena od tvarnog tijela i duhovne duše; u jedinstvu njegove neposredne svrhe i poslanja u svijetu; u jedinstvu njegova boravišta: zemlje čija dobra mogu svi ljudi po naravnom pravu upotrebljavati za održavanje i razvoj života; u jedinstvu njegove nadnaravne svrhe, a to je sam Bog, kojemu svi moraju težiti; u jedinstvu sredstava da se postigne ta svrha; [...] u jedinstvu njegova otkupljenja koje je Krist [...] za sve izvršio (Pio XII., Summi Pontificatus, br. 3; usp. II. vatikanski sabor, Nostra aetate, br. 1)« (Katekizam, 360).

[4] Dopušteno je drugačije smatrati ono što je različito; U tom smislu može se govoriti o „pozitivnom različitom tretmanu“, kada opće dobro zahtijeva ili savjetuje da se zaštititi ili posebno favorizira određena skupina zbog njezine slabosti (dob, zdravlje...), ili za posebne potrebe (imigranti itd.) ili za dobro koje određena institucija predstavlja za samo opće dobro (primjerice, u braku i obitelji, porezne olakšice, porodiljni dopust itd.). U pravnom području ova vrsta posebne zaštite naziva se „favor iuris“: korist zakona; ne samo da nije nepravedan, nego odgovara pravdi, koja naređuje „svakome dati svoje“ i stoga mora biti oprezna po pitanju različitih obilježja intersubjektivnih odnosa koji se javljaju u društvu.

[5] „Idolopoklonstvo se ne odnosi samo na krivo pogansko bogoštovlje. Ono ostaje stalna napast za vjeru. Sastoji se u tom da se učini bogom

ono što nije Bog. Idolopoklonstvo je kad čovjek časti i štuje neko stvorenje namjesto Boga, bilo da je riječ o bogovima ili zlodusima (npr. sotonizam), ili o moći, užitku, rasi, precima, državi, novcu, itd” (Katekizam, 2113).

^[6] U isto vrijeme, moramo prihvatiti - i voljeti - druge s njihovim različitostima i njihovom slobodom. I moramo ih voljeti čak i ako imaju mišljenja ili stavove suprotne našima, čak i ako su u krivu... pa i ako čine nešto loše: ako to nije na štetu drugima, možemo upozoriti na zlo koje se čini, ali dobro koje bi netko trebao učiniti ne može se nametnuti. Ta tolerancija nije relativizam, ne znači priznati da su sve prosudbe ili ponašanja jednako vrijedna jer nema istine ili dobra. Naprotiv, ta se tolerancija temelji na poštivanju slobode svake osobe (i zajednice) i istovremeno zahtijeva predanost širenju istine i onoga što je

dobro. Zadržavamo svoje prosudbe o djelima, ali poštujemo slobodu osobe.

[7] »Bog nije nikako na sliku čovječju: nije ni muško ni žensko. Bog je čisti duh, u kojem stoga nema razlike spolova. Ali »savršenosti« muškog i ženskog odražavaju nešto od beskonačnoga Božjeg savršenstva: to su savršenstva majčinstva (usp. Iz 49,14-15; 66,13; Ps 131,2-3) i ona očinstva i supružništva. (usp. Hoš 11,1-4; Jr 3,4-19)« (Katekizam, 370.)

[8] Spol kod čovjeka ne prebiva samo u genitalnosti, niti je samo programirani i nužni impuls za reprodukciju vrste, kao kod drugih živih bića.

[9] „Tijelo, koje izražava ženstvenost „poradi“ muškosti, i obrnuto, muškost poradi ženstvenosti, očituje uzajamnost i zajedništvo osoba“ (Sv. Ivan Pavao II., Opća audijencija 01.09.1980., br. 4 *in fine*).

[10] Riječ "supružništvo" dolazi od latinskog glagola "coniugare", što znači "ujediniti".

[11] Ivan Pavao II., komentirajući tekst o stvaranju muškarca i žene u Postanku 2, 24, ističe: „tijelo, koje vlastitom muškošću ili ženstvenošću pomaže jednom i drugom od početka (...) da se nađu u zajedništvo osoba, postaje na poseban način konstitutivni element njihova jedinstva kada postanu muž i žena” (Opća audijencija, 21.11.1979., br. 3 *in fine*).

[12] »Očituje se u vrlo različitim oblicima kroz vjekove i u različitim kulturama. Njezin psihički nastanak ostaje velikim dijelom neprotumačiv.« (Katekizam, 2357).

Juan Ignacio Bañares

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/tema-9-covjek-stvoren-od-
boga-kao-musko-i-zensko/](https://opusdei.org/hr-hr/article/tema-9-covjek-stvoren-od-boga-kao-musko-i-zensko/) (1.04.2026.)